

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	--	--

Tisztázzuk a helyzetet.

(Folytatás.)

Közös tapasztalás szerint a lelkész állása, tekintélye és sokszor hatása sikerével is, mily ellentétes az ő kenyeres kosara. Ezt én már régebben is hangoztattam, de ki lenne nekünk igazságot? az 1848. törvényeknek ránk vonatkozó §-a ott van a halottak között; nem tudom, hogy a már tisztességesen átlukgatott autonomia nyomakodott-e sirjára, mondván: ne adjuk el önigazgatásunk első szülött-ségi jogát egy tál lencséért; vagy az a biztonság, hogy mi úgy sem gravitálunk semmifelé, mi így is jók maradunk, mert a nagy világon e kívül, nincsen számunkra hely? elég az hozzá, hogy míg a magas klerus a szegényebb káplánok és plebánusok anyagi javadalmazásának szaporításáról tanácskozik, mert van miről rendelkeznie: a mi szegény papjaink az országos közalap derengő hajnala felé fordíthatják csak váró tekinteteket, pedig de komolyan szükségük van a „ma“ kenyérre.

A közös haza kincséből csak morzsa jut. A közalap — örök hála a kezdeményezőknek — még jelenben keveset adhat, de a jövőre mégis kiveti biztató sugárait; a „ma“ pedig követel s a Mózesek közül sok meghal inségen addig, míg a Kanaán elterül lábai előtt, „mit cselekedjünk atyámfiai férfiak“?

Arról igen valószínűleg biztosan letehetünk, hogy a kicsiny egyházak hivei valamivel is felemeljék a chártat, pedig érzik, hogy a napszámos háromszor drágábbért adja erejét, a cseléd magasra emelte bérét, minden drágábbá kerül, mint 3 tizeddel ezelőtt. De hát azok nem mondják, hogy az ő országuk nem e világból való s azt sem állítják, hogy boldogok a kik éheznek, velők Julianus apostata sem gunyolódik.

Mit cselekedjünk tehát atyámfiai? nem a szellemi téren, nem is a hivatalos kötelességek terén hangoztatom e kérdést. Ott komoly foglalkozásban látunk többeket a fiatal erők közül s látunk buvárlókat is, a kik egynémely munkásnak megmutatják, hogy az eredetinek hirdett

dolgozat, mástól lett nyelvünkre átültetve; sőt azok sem kicsinyelhetők, a kik tanulmányozás után magát a füzetet is megnevezik, melyben egy vagy másik predikáció már másodszor fogyasztotta a nyomda festékét, libri ex libris conscribuntur, és azok, a melyek megirattak, a mi könnyebb-ségünkre irattak meg; hanem hát ez a kitérés nem képez feleletet a feltett kérdésre.

Én azt gondolom, hogy a papi teendők mellett, a mivel mint ikertestvér az iskolák gondozása is együttjár, nekünk — a kik pár száz lélekre viselünk gondot — már csak azért is kell valami kézi foglalkozást felvennünk, mert corruppes arcum semper si tensus habueris; de meg azért is, hogy a prózai kenyér mutatkozó hiányát valamikép pótoljuk. Szinte látom annak az erdős vidéki urnak mosolyát, a kit mint szenvedélyes vadászt a gyermekei nem ismernek, mert reggel hamarabb kimegy a bükkösbe, mint azok felébrednének, este pedig mikor haza tér, azok alusznak; vagy azét — ha t. i. volna olyan? — a ki gémtollas kalappal fejében naponként tapossa a nádas ingoványok vizét, hogy sinórra fűzze a zöldnyaku gácsérokat, sőt mértföldekre is elrándul, hogy ismerkedhessék meg az elejtett özbocs gyermekszerű sirásával; pedig biz én, az ilyen székelyföldi, vagy tudom is én? bakony, vagy melyik vidéki sport emberek foglalkozását legalább ily nagyban nem ajánlhatom, annyival is inkább, mert ezzel kötelesség mulasztás is történik vagy történnék, a mikor aztán olyan hang is vegyülhet a halottját papnélkül kikisérő sokaság szomorú énekébe, a mely lesújtó s elitélő a messze távol vadászó lelkészre. Nem a fenyves, sárrétes vagy bükkös és homok buczkás vidékek átcsatangolását akarom ajánlani, hanem:

Ajánlom a kertészkedést. Pál apostol mondja, hogy Isten mellett munkálkodó szolgálk vagyunk és e szolgálát üdvös voltát a kertészkedésnél haszonhajtólag be lehet, sőt be kell igazolnunk. Népünknel — mint a statisztika kimutatja — aránylag nagy a halandóság. E szomorú igazságnak nem csak a mind inkább tért hódító pálinka, hanem a majdnem egyforma étkezési anyag is az oka; a

nyáron és télen egyaránt használható zöldségek csaknem teljesen hiányoznak a köznépnél az étlapról: önhasznunkért és népünk javáért jó lenne — a mint a magyar kormány is mindig sürgeti — gyakorlatilag bevezetnünk és bevezettetni az iskolásokat a kerti növények természetének ismeretébe.

Sok község széles terü udvarai kopáron állanak, vagy csudafa és vadtorma díszesíti azok kopárságát, melyek alatt gondtalanul tanyázik a baromfi tábor, de a melynek bőditő magvából ottan-ottan néhány szemet a gyermekek is megkóstolnak. Nem Isten melletti szolgálat volna-e az, ha a papok saját udvaruk befásításával és a gyümölcsfák nemesítésével követendő példát mutatnának arra, mikép kell minden kis darab földet haszonhajtólag értékesíteni? s ezzel megmutatni, hogy az idvezítő eme mondata: nemcsak kenyérrel él az ember, hanem az Istennek minden igéjével is, ekkép is fordítható: „nemcsak igével, hanem kenyérrel is él az ember.“ Mily jó szolgálatot tennének az ily, az őket is boldogító és foglalkoztató műveléssel a közegészségnek, az anyagi jólétnek és erkölcsiségnek; a közegészségnek, az anyagi jólétnek azzal, hogy kiki saját telkén termelhetné azt, a miért a legszebb buzát is cserébe adja, és az erkölcsiségnek azzal, hogy a mindenütt tapasztalható gyümölcs tolvajlásnak ez által eleje vétetnék.

Hát a méhészet, a selyemtenyésztés, — a díszfák — a rózsák nemesítés nem mind megannyi kínálkozó tényező-e arra, hogy sorsunkon tisztességes, hasznos és gyönyörködtető foglalkozással segítsünk? Mintha hallanám a mondottakra vonatkozó nem ellenészrevételt, hanem a panaszos sóhajt: mind igazak és helyesek a miket beszélsz, de legtöbb helyen nem a tér hiánya, nem is az akarat és képesség nem léte, hanem azon döntő akadállyal fogva nem valósítható, hogy a jelzett czólokra alkalmas udvarok nincsenek bekerítve úgy, hogy a fáradozás sikerét biztosítanák; és én meghajlok a jogos és szomorú megjegyzés sulya alatt. Ifjontan munkakedvvel, az említett téreken való ujtások valósításának szándékával léptem be kicsiny gyülekezetembe; gyümölcs magvakat vetettem, magoncokat oltottam, száz és száz alany biztatott, hogy az új házasoknak adandó példányokban, egy-egy udvaron megörökitem emlékemet. Hiu remény lett az egész; idővesztegetésnek bizonyult a fáradozás, mert szomszédaimnak kedélyes malacjai mind, de mind kitörték oltványaimat. Megmutattam az érdekes presbyteriumnak a kitört galyakat és kértem az orvoslást; ők pedig megmosolyogták panaszsomat, „hogyan lehet — úgy mond — olyan kis vesszők felett sajnálkozni“? Azt hiszem, nem sértené az autonomiát, ha a minisztérium a helyett, hogy a közigazgatási tisztviselők útján minduntalan tartó felhívásokkal és rendeletekkel sürgeti s a mint látható, sikertelenül sürgeti a faiskolák felállítását és bennök a faemesítés meghonosítását:

az egyházközségeknek tenné kötelességükké, hogy a lelkes és iskola udvarok állandó és biztos kerítésekkel vétetvén körül, azok legyenek a falusi iskolások fanemesítési és zöldségtermelési kezdő telepei. Ha nem mentem is magamat jelzett mellékes, szép, hasznos és követésre buzdító foglalkozás ajánlásáért, mégis a netaláni zölusokkal szemben hangsúlyoznom kell, mikép én azt csupán arra az időre értem, a mely a lelkesi kötelesség teljesítésén és az önművelés kötelességszerű munkálásán túl fenmarad.

(Folyt. következik.)

A heidelbergi káté oeconomiája.

(R é s z l e t.)

(Vége.)

Azon kérdést illetőleg, vajjon mennyiben tartotta meg Isten képmását az ember a bűneset után, avagy mily mérvben fosztatott meg attól: a ref. egyház kezdettől fogva azon tanvéleményt képviselte, melyszerint Istennek lényeges képmása (imago Dei essentialis) a bűnbe esett emberben nem enyészett el; e szerint jó és gonosz közt különbséget képes tenni s magát a jó cselekvésére elhatározhatja. E tekintetben a ref. egyház tanfelfogása ellentétben áll a lutheri egyházzal, melyszerint Isten képmása teljesen veszendőbe ment a bűneset következtében. A ref. tan szerint „bár az értelem nem vonatott meg az embertől és nem lett megfosztva akaratától sem; és nem változott át kődarabbá vagy fatuskóvá (prospus in lapidem vel truncum est commutatus): de ama tehetségek (melyeket fentebb említünk) úgy annyira elvesztették ható erejüket, hogy nem képesek immár arra, mire képesek valának a bűneset előtt...“ II. Helv. conf. IX. Megmaradt tehát a bűneset után is az emberben a lelki fensőség, az akarat szabadsága, Isten ismerete, a jó és rossz közti különbség megítélési képessége, a természet feletti bizonyos mérvű uralom, mely tulajdonok együttvéve, bizonyosságot tesznek Isten irgalmasságáról és eszközök gyanánt szolgálnak arra nézve, hogy Isten képmása bennünk, kegyelemből, ismét helyreálljon. A mit pedig a bűneset következtében elvesztettünk, t. i. a tökéletességet, az örök életet és üdvösséget: mindezt Krisztus által ismét megnyerhetjük, mert ő lett a mi bölcsességünk, igazságunk és váltásunk. És e felől biztosít bennünket Istennek szent lelke, mely a hit és üdv bírására elvezérel s nemcsak elkezd a jót, hanem be is végezi a mi boldogságunkat. Notandum ergo, quo auctore, quo ordine et quo in modo fiat haec reparatio. (Ursinus.)

7) Miután tehát sem a teremtőben, sem az emberi természetben nem rejlik a romlottság valódi ősoka, kérdés: honnan eredhet az? Felelet: az ember önkényét, szabad választása szerint követte el a bűnt, midőn Isten parancsolatját áthágta, az engedelmisséget feladta és az örök jó helyett a gonoszt választotta. Káténk 7. kérdése az emberi nem bűnös voltát az első szülék engedetlenségéből és esetéből származtatja le s annak az egész emberi nemzetségre gyakorolt állandó kihatását tanítja. Igaz ugyan, hogy az ördög ingerelte és készítette az első emberi a bűnre, ámde a bűneset nem következhetett volna be, ha első szüleink Istentől

el nem pártolnak és a csábítónak nem engedelmeskednek vala. Az emberi gyarlóság és bűnösség forrása e szerint Ádám és Éva paradicsombeli bűnesetökből ered.

Az eset a szentírás elbeszélése szerint ily módon történt:

Isten az első emberpár kezdetleges, egyszerű viszonyainak megfelelőleg, hűségök és engedelmisségök megpróbálása végett, meghagyta, hogy egy általa, jó és gonosz tudása fájának nevezett fa gyümölcséből ne egyenek, különben halállal büntettetnek.

E tilalom szerint ama fa, az első ember hűsége megpróbálásának eszközéül választatott s ha kiállotta volna a próbát, a jó megismerésére és öntudatára juthatott volna el s került volna minden bünt. De már az isteni tilalom hallattára feltámadt az emberi értelemben a gondolat, hogy két út között tehet választást és így szabad akaratára van bízva az elhatározás. Közbejött a gonoszság fejedelmének a sátánnak csalárdsága, melynek folytán a kigyónak alakja használtatott fel a bűn tervének kivitelére. És pedig legelsőben is, az első ember Isten iránti bizodalmit és hitét igyekszik a kigyó megrendíteni s ez okból gunynyal illeti Isten tiltó parancsát és kételkedővé teszi Éva szívét. Éva még az Ur szavára hivatkozik s azt mondja, hogy „a kert gyümölcséből eszünk, de íme ezen fának gyümölcséből — Isten mondá — ne egyetek ebből.“ De a sátán minden csellet s hazugsággal vonszsa az embert az általa kitűzött álnok utra: „Nem halltok meg! ha ejéndetek arról a fáról, olyanok lesztek mint Isten, jónak és gonosznak tudói.“ Az emberi akarat megingott s engedett a sátáni ravaszságnak. A kigyó elcsendesült, az asszony pedig a fára tekint s úgy találja, hogy Isten tilalma nem igaz s „jó volna ama fa gyümölcséből enni; kedves a szemnek és kívánatos a bölcsesség elnyeréséért.“ Az önzés ingere — olyanná lenni mint Isten — az önakarat érvényesítési célja győzött; szakasztott a gyümölcsből és evék. Adá férjének és az is evék. A bűn diadalmaskodott az első emberpáron, mely a romlottság, tévelygés és bűn rabigája alá görnyedett. E tény következtében a hitetlenség, kevélység, önhízalgés, Isten és törvényei ellen való engedetlenség, háládatlanság, Istentől való elpártolás és a gonoszsághoz való csatlakozás, mind e bűnök tábora felkelt a szentségben és ártatlanságban teremtett ember ellen. „Ennek következtében a mi természetünk is annyira meg lett mérgezve, hogy mi mindnyájan bűnben fogantatunk és bűnben születünk.“

A bűneset következtében elvesztette az ember Istennek tetsző állapotát s lehetetlen vala Isten közelében maradnia. Elrejtőzködött a kert fáinak közé s megfélemlék Isten hívó szavára és földre szegezte szeméit a szégyenérzet miatt. Ádám Évára háritotta a bünt, ez ismét a kigyóra, a mi világos jele annak, hogy a bűn érzete feltámadt bennök, de megbánást még sem mutattak. Csak egyedül Isten maradt meg örök igazságában változhatatlanul!

A milyenek az első szülék valának, olyanok ivadékaik is. Egy ember által jött be a világra a bűn s a bűn által a halál és ekép kihatott a halál minden emberekre a miatt, hogy mindenek vétkeztek. Az irás és az emberi nem története azt igazolja, hogy az első bűn és annak következményei ránk szállottak örökségül, azaz: bűnben fogantatunk és bűnben születünk és már természet szerint harag fiai vagyunk.

8) A bűnösség nagyságát mutatja az, hogy mi, magunktól bármi jónak cselekvésére képtelenek és minden rosra hajlandók vagyunk. E gyarlóságot igazolják általában következő szentirati helyek: I. Móz. 6, 5; 8, 21. Róm. 3, 10. Különösebben a lelki élet fogyatékos voltára czéloz Pál apostol Róm. 8. 7., I. Kor. 2, 14. Az indulatok téves irányát tünteti fel Tit. 3, 3. Eféz. 4, 19. 22. A bűnnek a test feletti uralma igazoltatik Róm. 6, 12-ben.

Azonban a bűnösség hatálya megszűnik „ha a szentlélek által ujászületünk;“ Ján. 3, 5. 6. A szentírás épen azt tárja fel, hogy az ember, lelkiképen halott és Krisztus kegyelmére van utalva, ki által új életet nyer; mert azért szenvedett és halt meg az Idvezítő, hogy a bűn büntetését elhordozza és az embert Istennel, az eget a földdel kien-gesztelje.

9) A bűnösség nagy voltának meggondolása azon további kérdésre utal, ha vajjon „nem cselekszik-e Isten jogtalanul, midőn olyat kíván az embertől, a mit az, nem képes cselekedni?“ E kérdésre nem-mel felelünk. Azért pedig, mert „igazak az urnak utai, de az istentelenek megbotlanak rajtuk.“ Hózs. 14. Az ember úgy teremtett, hogy Isten akaratát teljesíthetné és így azt teljes joggal megkivánhatja tőle a teremtő; és önmaga oka annak, ha az erény helyett a gonoszságot választja és abban konokul megmarad. Isten nem kíván porgyermekaitól lehetetlent, sőt inkább oly lelki erővel és tehetségekkel ruházta fel az embert, hogy ez tökélyesbülhet és hasonlóvá lehet alkotójához. A mit a bűneset folytán elvesztettünk: Krisztus által kegyelemből újra megnyerjük. Ennek záloga Isten végtelen szeretete.

10—12) A bűn büntetése pedig nem marad el. Isten szentsége és igazsága gyűlöli a bünt és szent gerjedelemmel fordul el a gonoszságtól. Ugy a velünk született, mint a tényleg elkövetett bűnöket igazságos ítélete szerint az időben és az örökkévalóságban megbünteti. Zsolt. 119, 117—120. Róm. 3, 5. Szigorú igazságossággal büntet az Ur, mert parancsolatának megszegése, az ő legszentebb isteni felsége ellen elkövetett sérelem, melyért bizonyosan megbünteti és átkával sujtja a vétkest. Gal. 3, 10. A bűn csak akkor nyerhet megbocsáttatást, ha Isten igazságos bírónak bizonyult be és elégtételt törvényének.

Mindez nem zárja ki, sőt magában foglalja Isten irgalmasságát. Ez isteni tulajdonságok egyike a másikat áthatja és megszenteli. De a mit az igazságosság megtilt, azt az irgalmasság nem ignorálhatja, különben Isten igaztalan és részrehajló bírónak tünnek fel. Isten pedig tökéletes szeretet, az embernek legfőbb java, jóltevője és végső célja. Ám ha a bűn által megvettetik az örök üdv: örök szenvedés lesz a büntetés.)*

De van nekünk Megváltónk, ki által örök váitságunk lett: Krisztus!

Ujsóve, 1886. február.

Erdős József.

*) Tér szűke miatt, a terjedelmes szaktanulmányból, csakis e részlet közlésére szoritkozhatunk.

Konventi küldöttségi munkálatok.

Többen hozzá szölkttak már, részint e beces lapban, részint a többi egyházi lapokban a konventnek az országos lelkészi és tanári gyám- és nyugdíjintézet felállítása tárgyában hozott javaslatához, mégeddig egyhangulag tiltakozván — szerintem is nagyon helyesen, — annak, főként azon intézkedése ellen, mely szerint az egyházmegyei lelkészi gyámintézeti tőkék, az egyetemesbe beolvasztatni czéloztatnak; s véleményem szerint sokkal helyesebb volna, ha — a kezelési költség megtakarítása s tőkepenzek nagyobb kamatoztathatása előnyéből, az egyetemes gyámintézet felállítása helyett, az egyes egyházmegyék köteleztetnének, már fenálló gyámintézeteiknek minél erősebbekké tételére, mit az illető lelkészek, saját érdekökben bizonyosan készséggel eszközölnének; továbbá az egyetemes gyámintézet létesítésére szánt segélyösszegek — talán az egyes egyházmegyékben szolgáló lelkészek számaránya szerint, — az egyházmegyei gyámintézeteknek adatnának át? Végre a lelkészi és tanári nyugdíjintézet — mely — mint többek által ki volt mutatva, csaknem egészen tanári lenne s a lelkészekre határozottan hátrányosabb, a jelenleg fenálló viszonyoknál is, egészen mellőztessék.

Azonban nem ezen tárgyhöz volt szándékom hozzászólni s ezt csak mellékesen érintve — mint a melyet elég bőven és szépen megvitattak már előttem mások, csudálkozásomnak vagyok kénytelen hangot adni a felett, hogy a „Magyar ref. egyházi kölcsönös tűzkárbiztosító intézet alapszabályait — melyeket a konvent szintén megalkotott — még eddig — legalább tudtommal — senki sem szellőztette; talán a nagy öröm miatt, mely ezen régólta sovárogyva várt intézet felállítása következtében a sziveket elárasztotta, nem vették észre, annak egy — főként a nagyobb és rendezettebb egyházakra nézve — igen sérelmes és terhelő pontját.

Ugyanis a 3-dik §. így szól: „A biztosításért, tekintet nélkül a biztosított javak állományára, évenként a biztosított összeg $\frac{1}{2}\%$ -a fizetendő.“ Azaz — akár bádog vagy pléh, akár cserép, akár zszindely, akár nád vagy szalma fedélért 100 forinttól 50 kr.

Hogy ennek előnyét vagy hátrányát beláthassuk: hasonlitsuk ezt össze azon díjtétellel, mely szerint egyházaink jelenleg biztosítva vannak a Fonciér pesti biztosító intézetnél.

Most fizetnek az egyházak 100 frt biztosítási összeg után, bádog, pléh vagy cseréptetőért $11\frac{1}{4}$ kr; zszindelytőért, kő vagy téglalapon $37\frac{1}{2}$ kr; faalapon 45 kr. Ugyanennyit fizetnek kerítésekért, fából rótt épületekért s általában minden faanyagokért; szalmás épületekért 1 forintot; templomi és iskolai székekért, mennyezetekért $37\frac{1}{2}$ kr; harangállvány — ha fa is — és harangokért $11\frac{1}{4}$ krajczárt. Ezen összehasonlításból látható, mennyivel előnyösebb, főként a rendezettebb, de talán minden egyházakra nézve a Fonciér pesti biztosító intézet díjsszabályzata a tervezett országosnál? Mert vegyük fel akármelyik nagyobb és rendezettebb egyházunkat, hol a templom és torony bádoggal vagy pléhvel, az egyházi épületek lelkészi és tanítói lakok cseréppel vannak fedve s feltéve, hogy azon egyház csak

tízezer forintra biztosítaná összes épületeit, míg a fentebbi díjsszabás szerint a Fonciér pesti biztosító intézetnél fizet évenként 11 forint 25 krajczárt; — az országosnál fizetne 50 forintot; — ha százezerre akárná biztosítani, a mennyit akárhány egyházunknak épületei megérnek — most fizet 112 forint 50 krajczárt, akkor fizetne 500 forintot, tehát majd ötször annyit.

Kisebb a különbség a zszindelyes épületeknél, de — mint a fentebb közölt díjsszabály mutatja — ott is szembe-tűnően előnyösebb a Fonciér pesti biztosító intézet. Egyedül a nádas és szalmás épületek biztosítása volna tehát előnyösebb az országos biztosító intézetnél. — Ugyde náddal — annak megdrágulása folytán ma már nem igen fednek, mivel a régi nagy nádtermő helyek most már többnyire szántóföldek s kaszálókul használatnak; szalmával pedig még a legkisebb s leggyengébb egyházaink is legfellebb csak mellék épületeiket fedik. A templom, torony, kivétel nélkül, a lelkészi és tanítói lakok is, nagyon keveset kivéve, legalább is zszindelyfedéllel vannak ellátva, pedig azok képviselnek nagyobb értéket s így azok vannak nagyobb összegig biztosítva is. Míg a jelentéktelen szalmás épületek — a hol még vannak is — csak nagyon csekély összegig biztosítvák; így még a legkisebb egyházra nézve is hátrányos a konvent tervezete. — Azt pedig csak nem akarhatta a konvent, miszerint az egyházak, hogy a biztosításnál kárt ne valljanak — náddal és szalmával fedjék ezután épületeiket?

Már most kérdem, lehet-e kívánni az egyházaktól s lehet-e őket törvényesen kényszeríteni arra, hogy ezentul a maguk nagy megrontásával — a sokkal drágább kölcsönös-tűzkárbiztosító intézetnél biztosítsák épületeiket, habár az évenkénti nyereség jótékonyozásra fordítatik is? Én azt hiszem, nem. — Arra, igenis lehet kötelezni, hogy biztosítsanak, de ott fognak biztosítani, a hol az kevesebbe kerül; s ha kényszerítik őket — a mit nem teszek fel, mert akkor örökre népszerűtlenné tennék, e különben áldásos intézetet — legfellebb értéktelen szalmás vagy nádas, tűzfészek épületeiket biztosítják az országos intézetnél, abból pedig nem lesz semmi jövedelem a lelkészi gyám- és nyugdíjintézetnek. Véleményem szerint tehát, nem lehet csak úgy röviden s könnyedén kimondani, hogy a biztosítási díj kivétel nélkül $\frac{1}{2}\%$ lesz, hanem a többi praktikus biztosító intézetek példájára külön-külön megszabandó minden épületi anyag biztosítási díjja, hogy ezáltal is ösztönöztesse az egyházak lehető szilárd és tűzmentes építkezésekre. S az új intézmény népszerűsítése czéljából talán indokolt és kívánatos volna, a most érvényben levő biztosítási díjtételeket, ha csak pár krajczárral is lejjebb szállítani Ugy is elég tisztességes nyereség maradna évenként a kijelölt czélra, mint ezt a Fonciér pesti biztosító intézet évenkénti számadása mutatja, pedig ez a nyereségyből 20% -ot visszafizet az egyházkerületnek s annál nem mind az öt, de csak két egyházkerület egyházai biztosítvák.

Paládi Béla.

Középiskoláink ügyében a legújabb miniszteri rendelet.

Középiskoláink felett sötétülni kezd a láthatár. A válás- és közoktatási magyar kir. miniszter, folyó évi február 26-án ^{39116/1885.} sz. alatt a tiszántuli ev. ref. egyházkerület kebelében levő középiskolákra vonatkozólag, a következő tartalmu leiratát közölte a püspöki hivattal:

1) A h.-bösszörményi, kisujszállási, m.-szigeti és szatmári gymnasiumok helyiségei részint elégtelenek, részben pedig mint a m.-turi teljesen hasznavehetlenek lévén, utasitassanak a fentartó testületek, hogy tüzetes elbírálás czéljából a tanintézet épületének alaprajzát, oldalmetszetének rajzát, feltüntetve a szükséges méretekkel és az egyes helyiségek megnevezésével terjesszék föl.

2) Hogy az alkalmazásban levő tanárok tanítási jogosítottsága megállapítható legyen, küldessék fel minden gym. tanárnak minősítvényi táblázata és okmányai (nevezetesen egyéb tanulmányi bizonyítványok mellett az érettségi bizonyítvány és tanképesítő okmány). Az oly tanárokról pedig, kik a törvény 29. §-ának harmadik bekezdése alapján, kívánják elismertetni jogosítottságukat, — a már elsorolt okmányokon kívül — beküldendő egy bizonyítvány arról, hogy 1883. évi aug. 20. előtt legalább 3 évig szolgáltak mint rendes tanárok; végül nyilatkozat az ily tanárok részéről, hogy eddigi működésük alapján mely tantárgyból kívánják magukat tanításra jogosítottaknak tekintetni. Az esetben pedig, ha némely tanárok az egyházközség más tanintézeteiben is tanítanak, ebbeli működésök, szakuk és óraszámuk kitételével — határozottan jelöltessek meg; valamint az is, ha netán valamely más fizetéses hivalt viselnének.

3) Miután H.-Nánáson, H.-Szoboszlón és Békésen a tanintézet egyéb paedagogiai s didacticai hiányokon kívül, az épület részint ronda s hasznavehetetlen, részint pedig kevesebb tanteremmel bir, mint az osztályok száma, a tanárok létszáma pedig mind 3 tanintézetnél elégtelen: a miniszter kijelenti, hogy nevezett tanintézetek ily állapotban továbbra fen nem állhatnak. Ennélfogva tudomására hozassék az illető fentartó testületeknek, hogy a középiskolai törvény 53. §. értelmében ezennel megintetnek, hogy tanintézeteiket a legrövidebb idő alatt a törvény követelményeinek teljesen megfelelő állapotba helyezték.

A mi pedig a h.-bösszörményi s h.-szoboszlói, mint polgári iskolával kapcsolatos gymnasiumokat különösen illeti, szólittassanak fel az illető fentartó testületek, hogy miután a középiskolai törvény ily kettős alaku tanintézeteket meg nem enged, nyilatkozzanak arra nézve, hogy mint polgári iskolákat vagy mint gymnasiumokat akarják-e továbbra fentartani?

4) Miután a m.-szigeti főgymnasium oláh növendékei nemzetiségi szempontból a kívánatosnál aligha közelebbi rendszeres érintkezésben nincsenek egymással: e tekintetben is felhivatik a tiszántuli egyházkerület püspöke a kellő ellenőrzés megtételére.

Végül, minthogy a m.-szigeti főgymnasium az elmúlt tanévről „értesítőt” nem adott ki, jöllehet, az állam részéről 10 ezer frtnyi segélyben részesül, intézkedés kéretik, hogy

ugy ez, valamint a h.-nánási gymnasium is évenként értesítőt nyomasson ki.

Egyháztörténelmi töredék.

A Bécsbe fölhivott és megjelent bizalmi férfiak tanácskozásai
1855. máj. 17. — jun. 20-ig

V I.

Tizenegyedik ülés június 4-én délután.

A törvényjavaslat 129-től 132. §-ig tárgyalatott.

Török Pál beszédében kijelenti, hogy bár szerencsének tartja Szoboszlai Pap István tanítványa lehetni, de mégis a mester szavaira föltétlenül nem esküdhetik s nem barátja annak, hogy az egyházi hivatalok élethosszig tartó választással töltsenek be. Tapasztalata azt mutatja, hogy a protestáns egyházban a pangásnak nagy részben oka volt a hivatalok hosszasága; példákat idéz; tiszántul Buday Ézsaiás superintendens éveinek utólján; tiszáninnen Szathmári superintendens idejében; dunamellékén Báthory utólsó idejében hogy mentek a dolgok. A kegyelet nem engedte, hogy felszólaljanak a különben tiszteletreméltó férfiak ellen; tehát hogy élet legyen, a Bethesda tava mozgattassék fel angyal által. Fáy óramutatójában föllálitja azon tételt, hogy a hivatalos önkények ellen legjobb óvszer, ha a hivatalok nem örökösek. A restaurációnak a barátja.

A 132-ik §. alapján reményli, hogy egyházunknak a státus által való segélyeztetése elvalahára be fog következni; ennek ugy is kell történni, a mi vallásunk is nem tolerált, de törvényesen be vett vallás, mégis 300 év óta a mit tettünk a státus érdekében, semmit nem nyertünk viszonzásul, a catholicismus ellenben régen már roppant dotatiokat nyert a státustól hivatalnokai számára, kik képviselik az egyházat. Fájt ez neki s bizonyára nagyon is hátra maradtunk, mert míg a klérus százezereket adhat, mi a szegénység miatt csak filléreket adhatunk bármi nemes célra is. Most örömmel olvasta e szakaszt; életbe lép itt az igazság, melyszerint mi is számot tarthatunk a státus segedelmére; a maradék is áldani fogja ő felsége nevét, hogy kijelölte kormánya által az utat. — Nem tartozás a mit ő felsége adni készül; nem tartozás, de kegyelem. De mind a birodalom fejére nézve dicsőbb s méltóságosabb lenne, hogy ne egyes hivatalnokok, hanem az egyház nyerjen segélyt a státus czéljára; mind a protestánsok is inkább örülnének, ha nem egyes hivatalnokokat, hanem magát az egyházat látnák segélyeztetni s arra más országban is van példa, hogy az egyház mint ilyen segélyeztetik s maga az egyház határozza meg a czélokot, melyekre a segélyt fordítja.

Ő felségétől azt reményli, hogy a segélyezésnél nem azon elvet követi do ut des, hanem kegyelemből jár el, tehát nem ugy, hogy autonomiánkat ez által csonkítsa, melyet nem nélkülözhetünk. A magyarhoni protestáns egyház, midőn utóljára nyilatkozott e tárgyban a magyar minisztérium előtt, kijelentette, hogy elfogadja a státus segélyét, de ugy, hogy autonomiáját föl nem áldozza. Adja ő felsége az egyháznak, ez abból azon hivatalnokokat, kikre most a státus több terhet tett, segélje, jutalmazza, egyéb czélokra is fordítson.

Toperczer szintén a restauráció mellett szavaz.

Szoboszlai Pap István. Török Pál esperes nyilatkozván, hogy dicsekedésének tartja magát tanítványomnak

nevezni s bevallani, hogy tölem sokat tanult, de „jurare in verba magistri“ nem tudván, engedelmet kér, hogy itt eltávozik ismert véleményemtől; hivatkozott Fáy óramutatójára. Én erre kijelentvén, hogy ama nyilatkozat előttem igen kedves, de én is szabadnak tartván mások véleményét, a magamét megtartom. A szentírásban semmi nyoma annak, hogy egyházi hivatalra választott egyének csak bizonyos időre választattak volna; nincs ennek semmi nyoma az első ősegyház történetében sem; sőt inkább, hogy élethosszára választattak például a püspökök, bizonyítja az, hogy utóbb a III-ik században törvénynyé tétetett, melyszerint a püspök ha érdemlenné tette magát e hivatalra, abból letétethessék s letéssék.

Minálunk is így volt ez a reformáció óta, mind az utóbbi időkig, a midőn kétségkívül a polgári restaurációk megkedvvelése folytán fölmerült azon eszme, hogy az egyházi hivatalnokok is csak bizonyos évekre választassanak. Én valahol a szentírás és ősegyház nyomát láthatom, ahoz kívánok ragaszkodni, a mennyire a mai változott körülményekkel ez megállhat, most is tehát az esperesi hivatalt mint cardinalist (némileg a chor episcopusok mássát) élethosszára adandónak óhajtom. És azt most annyival inkább, mivel épen a szó alatti törvényjavaslat még az egyes lelkészek hivatását is igen helyesen élethosszára terjeszté.

Hiszen csak külsőleg tekintve is, négy év alatt még alig tanul bele az esperes a most inkább mint ezelőtt valaha terhes hivatalba, melynek igen sok teendőt ad a világi kormány is. Mikor bele tanul, lépjen le?

Hát még belsőleg és egyházilag? Hiszen neki atyai, pátriarchai szerepet kell vinnie mind az egyházak, mind szolgatársai irányában. Ezt pedig hosszabb idő alatti közlekedés, érintkezés, tanácsadás, intézkedés eszközölheti és szilárdíthatja meg. Így lehet az, hogy ragaszkodás támadjon hozzája, hogy megnyugtatót várássék tőlle. Ismerni kell nekie az egyházak körülményeit, az egyéniségeket. Valóban most gyönyörű példái vannak annak, hogy a gyülekezet óhajtvá várja az esperest és annak szavára hallgat. Csak így sikerülhet sok ügyet elintéznie, melyekből kellemetlen pör következhetnék; és minél öregebb az esperes, annál nagyobb hozzá a bizodalom. — Tudom az ellenvetést, hogy megöregedvén elgyengül, tehetlenné lesz, sok hátramaradást okoz; igen, de ezen lehet segíteni; lám hiszen az élethosszára választott lelkész is elgyengül vénységére, de ott van a törvényjavaslatban, hogy miként lehessen rajta substitutussal segíteni. Épen így lehet tenni itt is. — Tudom én, hogy gyenge az ember és gyarló s ragaszkodik a hivatalhoz; de lehet úgy rendelkezni, hogy ha az ő elgyengültsége miatt hátramaradás támadna és ő mégis nem kérne segítséget, akkor a seniorális convent őt szép móddal figyelmeztesse; ha pedig ez nem használna, a superintendentens által figyelmeztettesse, (mit szükség esetében maga is tehet a superintendentens). És aztán superintendentens vagy inkább superintendentiális convent tudtával coseniort válasszon. Ellenkező esetben ha négy évre választatik, a helyett, hogy pátriarchai gyöngéd és tekintélyes viszonyt igyekeznék létre hozni, mit négy év alatt nem is tehet, könnyen oda fog inkább törekedni a kinek annyi teendője van, oda fog nézni: a) hogy csak könnyedén töltsé ki a négy évet, b) hogy jövő választásra pártot szerezzon. Elnézi a mit nem kellene elnézni; nem szigorú kellőleg; nem akar senkit megsérteni; fél a bosszútól is.

Az egyes szakaszokhoz több alapos észrevételeket tévé azután:

Szeremley Gábor akart nyilatkozni. De ezen ülésről elhalasztatott.

Tizenkettedik ülés június 5-én délután.

Ugyanazon szakaszok tárgyalattak.

Szeremley. Pártolja az egész szöveget s így az esperesi hivatalt csak négy vagy több évre kívánja kiterjesztetni; midőn ellenben a superintendentensi hivatalt élethosszára kívánja. Pártolja azt is, mit Szoboszlai is kívánt, hogy az esperesek facultálhassanak.

Pálffy. Sajnálja, hogy most Szoboszlaival ellenkező értelemben kell lennie. Kívánja, hogy az esperesi hivatal restauráltassék. Az esperes csak bizodalom embere lehet s csak addig működhetik üdvösen, míg a bizodalmat bírja; ő inkább lenne napszámos. De honnan tudja ezt? nem merik szemébe mondani; legjobb mód a restauráció; szégyen nélkül visszaléphet. Az apostoli időkben a mit Szoboszlai fölhozott, nem tartozik ide; az apostoloknak eszökbe sem jutott olyan külszerkezetet hagyni fen, mely az egyházat gátolta volna a tökéletesedésben, különböző módon szervezték a gyülekezeteket. A reformációról mondták, hogy vissza akarta vinni a szerkezetet az apostoli időkre, talán inkább előre akarta azt vinni, a mi alkalmazható volt a jeruzsálemi egyházban Jakab apostol idejében, nem alkalmazható most a debreczenire. Ha túl a tiszán mind jó esperesek vannak, vannak másutt nem ilyenek; ő tehát a restauráció mellett van s az esperesekre nézve négy év mellett szavaz. A többi tekintetekben, Szoboszlai nézeteit teljesen osztja.

Osztroluczky. Ellensége minden restaurációnak. Nem függő, nem ingó, sőt bókolásra is kényszerített, betanult hivatalnoknak kívánja az esperest tekinteni; tehát az esperesi hivatal örökös legyen; de hűtlen kezelés miatt letehető legyen. A Szoboszlai előadása úgy kimerített minden okokat, minden eszméket, hogy ahoz semmit nem adhat. Azt sem kell feledni, hogy nem mindig bizodalom választ. Megtörténik, hogy 2000 szavazatot egy szekér viszen a political választásoknál és papválasztásoknál is.

A 132-ik §-t legforróbb hálával, legmélyebb hódoló tisztelettel fogadja; fordítottassék szorosán a kijelölt célra. Majd utóbb lehet várni egyéb célokra ugyanazon kegyelemből.

Kanya. A Szoboszlai véleményét egészen pártolja.

Ferenczy. Őszintén megvallja, mikép semmi aggodalmat nem lát abban, hogy a protestáns egyház a státustól segítessék; sőt a mennyiben a státus segítői az egyházak, tartozik azokat pártolni.

De ha csak azt viszzük le a mi itt van, bizonyosan rozserzetet fog támasztani. Ő pirulna elfogadni. Ha oly módon történik ez, mint Szoboszlai kifejezte, hogy a protestáns egyházaknak egy summa adassék, akkor bizonyosan hitrokaink méltányossága és igazságszeretete hálával fogadja azt.

Restaurációt kíván; így tudatik meg, ki érdemli meg azt a státus által ajánlott jótéteményt is. A senior különben is öregget jelent; ha úgy viszi, mint kell, bizonyosan mindannyiszor megtartják. A négy évet emelni őt vagy hatra nem ellenzi. — Jól fog neki esni, ha isnét nyilvánul iránta a bizodalom. Ha pedig nem, úgy tesz, mint Scipio Násica, „hálát ad örömmel nem választatása után, hogy több becsületes ember is van.“ Azonban előre kimondja, hogy a superintendentensi hivatalra a restaurációt kiterjesztetni nem kívánja.

Tóth S.

(Folytatása köv.)

Egy régi liturgia.

A fentebbi években közlöttem volt a „Debreczeni Protestáns Lap“ hasábjain több régi liturgiai könyvek szerint a sacramentumok kiszolgáltatásának módját; most ismét akadtam egyre, az 1645-iki amsterdami (Jansonius János által nyomott) bibliával együtt megjelent zsoltárok (7. kiadás) után, melyet csak röviden is bár, közlök:

Keresztelésnek formája: A mi segedelmünk stb. bő magyarázat a keresztségről, ezután:

Kérdés: Kívánjátok-e megkereszteltetni?

Felelet: Kívánjuk.

Utastás: itt nem szükség, hogy a kised pólájából kivetkőztessék, elég, ha a feje felfedeztetik, ekkor a lelki tanító megkérdvén nevét a gyermeknek, fejére öntvén a vizet, ezt mondja: Keresztellek én stb., — ima, benedictio.

Urvacsorája: készület, — intés.

Kérdések:

1. Ha bűneiteket megbánjátok, szomjuhozzátok-e Krisztusnak kegyelmét és igazságát? Feleljen kiki magátul: **Szomjuhozom.**

2. Elszámlálja a ker. hit fundamentumát, hiszitek-e? feleljen kiki: **Hiszem.**

3. Az-e a szándékotok, hogy Istennel maradtok? feleljen kiki: **Az.**

Valakik u. o. ezeket érzik stb. mondjuk: **Ámen.**

Rá mondták: **Ámen.**

Mostan azért térdeinket meghajtván mondjuk: **Mi atyánk stb.**

Osztogatás, könyörgés, benedictio.

Közli: **Kálmán Farkas.**

Külföld.

Oroszország. A fővárosban a zsidók letelepedésének erős korlátokat szabott egy szenátusi végzés, s az ennek alapján kibocsátott rendőrfőnöki parancs. E szerint minden egyes esetben külön vizsgálat tartatik, s ennek eredményétől függ aztán a rendőri jóváhagyás vagy tilalom.

A szent zsinat missziói előirányzata f. 1886-dik évre a következő: San Franciscónak 50,067 rubel, Várnának 6000 rubel, Nizzának 2500 rubel, Prágának 6500 rubel, Jerusálem 7300 rubel, Pekingnek 15,600 rubel s Japánnak 32,695 rubel. Összesen 127,000 rubel.

Pétervárról írják, hogy a livlandi lutheranus iskolák, valamint az esztlandi és kurlandi lutheranus tanintézetek, tanítóképezdek a közoktatási minisztérium alá rendeltettek. A keleti tartományok lutheranus népiskoláinak oroszosítása tehát erős lendületet vett. Az orosz kormány állítólag e tartományok neveit is megakarja semmisíteni, s a „Kurland“, „Livland“ és „Esztland“ neveket jövőben, kormányzósági kerületek fogják pótolni.

Ugyancsak Pétervárról hozta a táviró január 12-ről, a keleti tartományok ügyében üléselő bizottság ama rendeletét, hogy a protestáns egyházközségek, könyveiket orosz nyelven vezessék, s a lelkészi bizonyítványok is oroszul fogalmaztassanak. A lutheranus konzisztóriumok a hatóságokkal csak orosz nyelven közlekedhetnek. A dorpáti egye-

tem — a latin nyelven is kiállítható magisteri tudori diplomákon kívül, — minden más okmányt, bizonyítványt, csak orosz nyelven állíthat ki.

Pobedonoszev főprocurator a cultus ügyben beterjesztett évi jelentésében hevesen támadja meg a szektákat, melyek nem akarnak eltűnni az orosz földről, sőt 15 milliónyi híveket számlálnak. A főprocurator ur nem képes fölfogni, hogy rendőri eszközökkel nem lehet sikerrel küzdeni a valóságos meggyőződés ellen.

Németország. Köhler Rudolf tábori lelkészről a következő czímmel egy kis füzetke jelent meg: „Die Volksthümlichkeiten der evangelischen Kirche. Leipzig. 100 s.“ A kiadó a Lehmann czég. A kitűzött czél elérésére szabályokat ad a lelkészek és egyházi tisztviselők elé. Az ifju theologust már az egyetemen védeni kívánja az egyházi fegyelem gyakorlata által a tévtanítók hamis tana ellen. A lelkészjelölt pályautját, a lelkészképezdén — s egy megbízható lelkész felügyelete alatt elfoglalt helyettes lelkészi álláson át szabja ki. A lelkésztől megkívánja, hogy házat mint a szent Lélek lakóhelyét védje s őrizze. A lelkész járjon el a társaságokba, s ruházata is mindig föladatára emlékeztessen. Ez okból a Luther kabát kötelező legyen. A község minden ügyeiben tevékeny részt vegyen a lelkész, még a politikában is. Az egyházfiak és egyházvének kötelességeiről szólva, ama következtetésre jut, hogy a püspöki hivatal visszaállítandó. Sőt további okoskodásában szükségesnek tartja, hogy egy az egész országban főegyházkormányzói tisztet viselő főpüspöki hivatal szerveztessék, melyet először a császári kinevezés, s később az egyetemes zsinat választása töltené be stb. Így az összes egyházi hatóságok elveszítene az állami jelleget, s az önállósággal együtt megnyernék a tagok becsülését és szeretetét.

Ranke Leopold a német történetírás nagy mestere a mult 1885-dik év december 21-én 90 éves korában meghalt. A tudósnak bő része volt a kitüntetésekben egész életén át, különösen pedig utolsó születési évnapján, a mikor a föld nagyjai vetekedtek a tisztelet adásban az akadémiákkal, egyetemekkel s más testületekkel. A császár és császárné arczképeiket küldték meg, a trónörökös személyesen üdvözölte. A német fejedelmek hálával ismerték el tanárukat; s a minisztérium elismerő irattal tüntette ki. Bécsben s más városokban külön ünnepélyt rendeztek tiszteletére, dicsőítva a jelenkor történeti tudományára való nagy befolyását s jelentőségét. Különösen megható volt a jelenet mely saját házában folyt le, midőn számtalan tisztelői — s köztük jeles tudósok egyesültek személyes üdvözlésére. Szellemes beszédek egész sora szólt a tudóshoz, ki válaszában érdekes visszapillantást vetett életére.

Valóban ily születési évfordulót német tudós még nem ünnepelt, de Németországnak sem volt soha olyan tudósa mint ő. Munkássága több mint hatvan évre terjed. Az ősz mester szelleme ereje üde ifju maradt mindvégig, s bár 85 éves korában kezdte megírni világtörténetét, az évenként megjelenő új kötet, lebilincselő olvasmánya ma is a közönségnek. Niebuhr egyszer úgy üdvözlé mint a németek Thucydidesét. A reformatio történetében csak nem minden európai nemzet egykoru történetét tárgyalja, és pedig ama magasabb nézpontról, mely nem csak a külső eseményeket tünteti föl, hanem a közös cultur törekvésekkel összhangban levő belső fejlődést is figyelembe veszi, s okokat kutat

és derit föl. Első könyve, melylyel az irodalomban 1824-ben föllépett, e czímen jelent meg: „Geschichte der romanischen und germanischen Völker von 1494 bis 1535.“ Ugy a 16. és 17. században élt római pápák történetében, mint a németországi reformatióról irt történeti munkában, végre az angol és francia nemzetekről szóló művében, kitűnik történetirői jellemvonása, az általános áttekintés s ebből kifolyólag kidomborítása annak, ami a nemzetek cultur életében, szellemi vagy anyagi tekintetben jelentőségteljes.

Azonban nem csak a történeti felfogás, hanem a kutatás terén is új utat tört Ranke, már első művének mellékletében „zur Kritik neuerer Geschichtschreiber“ czim alatt. A források becset kiválólag általa tanulták ismerni. Egyik műve megírása előtt négy évig (1827—1831.) kutatott Velenczében, Rómában és Florenczben. Előadását világosság, érthetőség, hűség jellemzik. Kutató jellemével összeforrt erős ódala a tárgyilagosság. Hogy mennyi fénysugár gyűjthető össze műveiből, egyik lelkes olvasója — A. Winkler, — kiadott munkájában bizonyította be, rövid mondatokat közölvén műveiből, a történetről, a politikáról, a királyságról, a népkormányról, a vallásról, az állam és életről, a művelődésről és irodalomról. Hálát érdemel e férfiu az utókor-tól, ki az emberiség történeti fejlődését kutatá, s hozzá hasonlíthatatlanul nyomozta a birodalmak és népek emelkedésének és hanyatlásának okait.

Testvéröcsse Ranke Henrik 1876-ban „Jugend erinnerungen“ czim alatt beszéli el a történész ifjúkori fejlődését. A kegyes öreg, lelkész családból származott, s az igaznak és jónak határozott ismerete, áthatatos szeretete, már zsenge ifjúságában disze volt. Buzgón és sikerrel tanulta iskoláit, s alaposan tanulmányozta az ó kort. Majd Luther iratainak szentelte idejét s erejét, s első tudományos munkáját a vallás tudományok terén akará megírni. Azonban még sem lett ő „az egyháza egyik oszlopa,“ legalább nem oly értelemben, mint azt családja remélte! Csak egyszer lépett szószékre, egy húsvét ünnepén, hogy bizonysgot tegyen a feltámadotról, a mint kibontja s kezünkbe adja győzedelmi zászlaját. De ha nem lett is az egyházé egészen, minden tettét, egész életét, a keresztyéni hit s erős jogérzék hatotta át. Ez mentette meg a tévedésektől ifjúságát; ez óvta meg a pártállás szolgakötelekeitől. Egy időben ellenei gunyjának daczára is, a francia modern liberalismus doctrionái ellen harcolók sorába lépett, vissza tudta adni a gunyt azoknak, „kik mesterséges államról gondolkoznak,“ s kiknek főkötelességül szabá, hogy ez állam számára „mesterséges embereket teremtsenek.“ Maradandó érdeme, hogy a történetírást kiemelte a pártok keretéből.

Olaszország. Mig a waldensek zsinata egy évre napolta el a szabad egyházzal tervezett egyesülést, addig a szabad egyháznak (1885. október 13—15) Florenczben tartott egyetemes gyűlése az egyesülésre vonatkozó tervjavaslatot, szótöbbséggel elfogadta. A gyűlés elnöke — Gavazzi — a lezavazás után így szólott: „nagy munkát végeztünk; a waldensek ugyanezt fogják tenni. Mindössze is kevés az, a mit nagyobb érthetőség szempontjából változtattunk a javaslaton. Lelkiismeretünk most megkönnyebbül. Midőn alkalom kínálkozott a két egyház egyesítésére, nehéz felelőséget vont volna magára, ki ez alkalmat föl nem használja. Hála az Urnak, ki megengedte, hogy addig reméljek élni, mig a két egyháznak egy olaszországi evangyéliomi egy-

házzá leendő egyesülését meglátandom. A florenczi waldensek theologiai intézet három tanárát — Combát, Revelt és Ceymonatot, — kik élénken izgattak az egyesülés mellett, a gyűlésbe hívták, s hangos tetszés nyilváníttással üdvözölték őket, midőn a szavazás eredménye fölött, rokonszenves szavakban adtak kifejezést örömüknek.

Olaszország protestáns iskoláinak jó hírnevét igazolja az is, hogy 1885. szept. 23-án, a Speziában levő „Istituto scolastico Evangelico“ igazgatóját Ernesto Filippinit, a népoktatás körül szerzett érdemeiért, nagy ezüst éremmel tüntette ki Coppino közoktatásügyi miniszter. Ez elismerés ép úgy dicséretére válik a róm. katolikus miniszternek, mint a speziai iskola fáradhatlan igazgatójának, kit e mellett a főtartományi zsinat is hízegő elismeréssel tüntetett ki.

Róma keresztyén katakombáiról, Rönneke német császári követségi lelkészről a következő czimű füzet jelent meg: „Roms christliche Katakomben, nach den Ergebnissen der heutigen Forschung von Karl Rönneke, Kaiserl. Botschaftsprediger. Leipzig. Böhme 1886. 78. S. I. Mk.“ Örven-detes tünemény, hogy ujabban a katakombák kutatására evangyéliomi részről is vállalkoznak s ez által a keresztyén régiségtan emez ága nem oly hagyományos elbánásban részesül többé, mely a római dogmatika érdekeit tartja szem előtt. Schultze Viktor greifswaldi tanár volt az első, ki alapos kutatások után, a „Roma sotteranea“ fölíratára s képeire vonatkozó római exegesisnek a tarthatatlanságát kimutatta. Rönneke ügyesen használja föl az eddig e téren elért eredményeket s számos jegyzeteiből kitűnik, hogy kutatásai mellett haszonnal forgatta „de Rossi“, „Armellini“, Martigni, Vosio Garucci, Piper és Schultze idevonatkozó műveit is. Ki megbízható kalauzt kíván a katakombákban magának, az vegye meg Rönneke könyvét.

Amerika. Cleveland elnök december 8-án küldte meg a kongresszusnak egyebek közt ama törvényjavaslatot, mely megtiltja a mormonok beköltözését, s azoknak sokne-jüségét szigoruan elítéli. A sóstó vidékéről nyugtalanító hírek érkeztek, melyek csapat összevonásokat tettek szükségse. Kormány és törvényhozás, hatályosabb eszközökhöz kénytelenek nyúlni, hogy az utahi „szentek“ ravaszságát s hatalmát megtörjék. Remélhető, hogy ha az Európából szaporodó mormon proselyták beköltözése megtiltatik, nem sokára ütni fog a mormonismus utolsó órája. Erre engednek következtetni a következő táviratok. Vasingtonból jelentik december 22-diki kelettel, hogy a mormon államban divó sokne-jüség ellen beadott szigoru törvényjavaslatot, elfogadásra ajánlotta a kongresszusnak az illető bizottság. Edmund senator javaslatot terjesztett a senatus elé, mely a mormonokat Buchaman elnök igazgatása alá rendeli, s így azokat a politikai önállóságtól megfosztja. A szövetségi kormány, tekintélyes számú hadcsapatokat vont össze a sóstó városa közelében, s bátran remélhető, hogy Brigham Yung követőinek a napjai megvannak számlálva. Ugyancsak Vasingtonból írják január 9-ről, hogy Edmundnak a mormonok sokne-jüsége ellen benyújtott javaslatát a senatus elfogadta. A javaslat, gondnokság alá helyezi a mormon felekezetet, s e gondnokságot az elnök nevezi ki.

(Vége köv.)

Véleményes javaslat a debreczeni főiskolai tápintézet ügyében.

(Vége.)

A tápintézeti tagok számának maximuma egyelőre 300. Ezek közül:

Tagok száma	Pótdíj évenként frt
6	pótdíjat nem fizet
40	évenként 20—20 frt pótdíjat fizet
100	" 40—40 " " "
118	" 70—70 " " "
36	" 76—76 " " "
300 konviktista	15,796

Egy tápintézeti tagra esik átlag 53 frt 66 krnyi pótdíj.

Fölvehető konviktisták létszáma:

T a n s z a k.	ingyen	20 frt	40 frt	70 frt	78 frt	Ösz- szesen
		p ó t d í j r a.				
Akadémián	6	10	22	28	7	73
Gymnasiumban	—	15	55	68	22	160
Tanítóképezdén	—	15	23	22	7	67
Összesen	6	40	100	118	36	300

Ha valamelyik tanszakra nem lenne annyi jelentkező, a hány tápintézeti hely van: úgy az üres helyek a többi tanszakokról jelentkezőkkel töltenének be.

A pótdíjak két részletben, félévenként előre fizetendők, ezen szabály alól egyetlen kivétel sem engedtetik meg.

Az évi költségvetés végtételei következők:

a) Szükséglet	22,580 frt 96 kr.
b) Fedezet:	
1) Pótdíjából	15,796 frt
2) Tápintézeti pénztár jöv.	7464 frt 23,260 frt — kr.
Fedezeti többlet	679 frt 04 kr.

5) Kormányzat és felügyelet.

a) Konviktusi bizottság. A felügyelő tanár előnktele alatt a főiskolai orvos, háznagy és szénior (ez utóbbi mint jegyző) bizottságot alkotnak. Ennek teendői:

a) Tudomást vesz a felügyelő, orvos és háznagy intézkedéseiről és eljárásáról, hogy vajon a szabályok értelmében működtek és működnek-e?

b) A bentlakási, tápintézeti és ezekkel összefüggő feyelmi és közegészségi ügyekben jelentéseket és javaslatokat terjeszt az egyes tanárkarokhoz és a tanárkarok közös gyűléséhez, vagy a szükséghez képest a főiskolai gazdasági tanácshoz.

c) Meghatározza az élelmezés minőségét és mennyiségét s a havi étlapot.

d) Véleményével ellátja a mészároossal, sütővel és főzőnővel, vagy más élelmiszerek szállítóival a felügyelő által előkészített szerződést, mely a nagyobb tételekre vonatkozólag a főiskolai gazdasági tanács, illetőleg a tápintézeti felügyelő bizottság helybenhagyása után válik kötelezővé.

e) Évnyegyedekint (vagy havonként?) részletes jelentést, az egész évről pedig rendszeres számadást állit össze

a tápintézet bevételeiről és kiadásairól s azt megvizsgálás végett a gazdasági tanácshoz terjeszti.

f) A tápintézetre és bentlakásra vonatkozó közérdekű adatoknak nyilvánosság elé bocsátásáról minden évben intézkedik.

g) A konviktusi bizottság hetenkint egy-egy rendes ülést tart.

β) Tápintézeti felügyelő. Az intézet élén egy felügyelő tanár áll, kit az egyházkerületi közgyűlés három évre választ, meghallgatván előlegesen a tanárkarok közös gyűlésének véleményét, illetőleg ajánlatát.

A tápintézeti felügyelő úgy a tanárkarok közös gyűlésén, mint a főiskolai gazdasági tanács ülésén hivatalból előadója a tápintézeti ügynek, ez okból a főiskolai gazdasági tanácsnak rendes tagja, itt azonban csak a tápintézetet érdeklő ügyekben bir szavazati joggal.

A tápintézeti felügyelő a bentlakási és tápintézeti ügyek kormányzását részint közvetlenül személyesen végzi, részint az illető közegek által (háznagy, szénior, esküdtfelügyelők, szobafelügyelők stb.) végezteti. Főbb teendői:

a) Az egyes tanárkarok által bentlakásra fölvevő növendékeket — a nevelési szempontok figyelembe tartása mellett — a lakszobákba beosztja, mindenik szobában a lakosok közül egyet a felügyelettel megbiz.

b) Intézkedik a tápszerek beszerzéséről. Sürgős esetekben kisebb összegeket a háznagy kezelése alatt, a tápintézeti szükségek fedezésére szabályszerint visszatartható összegből kiutaltványoz, tetemesebb összegeket a főiskolai gondnok, illetőleg a gazdasági tanács által utaltványoztat s eljárásáról hetenkint számot ad a tápintézeti bizottságnak és ennek közvetítésével havonként a főiskolai gazdasági tanácsnak.

c) A készletben tartott ételanyagok őrizéséről és jókarban tartásáról gondoskodik, a beszerzett anyagok forgalmáról pontos naplót vezet.

d) Figyelme és felügyeleti joga általában a bentlakási és élelmezési intézmény egész körére kiterjed.

e) Teendőinek ellátására alkalmas időpontban naponként egy órát jelez ki, melyet a tápintézeti helyiségben tölt, ezenkívül a szükséghez képest meg-meglátogatja a lakó szobákat is.

γ) A főiskolai orvos teendői:

a) Megállapítja, hogy a lakásul szolgáló helyiségekbe külön-külön hány növendék osztható be.

b) Tanév elején megvizsgálja a bentlakásra fölvevő növendékek testi szervezetét, hogy egészségi okok nem gátolják-e az illetőnek a bentlakók közzé való elhelyezését.

c) Két hónaponként egyszer az egészségügyi viszonyok felismerése végett végig látogatja a lakszobákat.

d) A kenyeret minden osztáskor, az ételanyagot naponként, az ételeket legalább hetenkint kétszer megtekinti, illetőleg megvizsgálja.

e) Tapasztalatairól a tápintézeti bizottságnak és általa a tanárkarok közös gyűlésének jelentést tesz.

δ) A főiskolai háznagy teendői:

a) Mint a tápintézet gyűjtőpénztárnoka beszedi a tanulók pótdíjjait s azokat a fennálló szabályok értelmében beszolgáltatja a főiskolai pénztárba. Sürgős esetekben a magánál tartható 100 frtnyi összegből kifizeti a felügyelő

*

által a tápintézet érdekében kiutalványozott kisebb összegeket.

b) Folytonosan felügyel, hogy a lakoszobák és a konviktusi helyiségek tisztán tartassanak, továbbá, hogy a bútorok és mindennemű konviktusi szerelvények jókarban legyenek. E czélból a lakoszobákat és a tápintézeti helyiséget a nap különböző részeiben, de napjában legalább egyszer végig járja.

c) Jegyzékbe veszi a lakszobákban és a tápintézeti helyiségben előforduló károkat s azoknak megtérítéséről a szabályok értelmében intézkedik.

d) Felügyel az iskolaszolgákra, hogy azok a bentlakók és a tápintézet érdekében végzendő teendőiket pontosan és hűségesen teljesítsék.

e) Folytonosan evidenciában tartja a konviktisták napi létszámát s az étel, kenyér és husutalványokat 2—2 példányban (egyik a főzőnő és szállítók, másik a felügyelő részére) ahhoz képest tölti ki s a megrendelési naplót pontosan vezeti.

3) Szénior és esküdtfelügyelők teendői:

A szénior esküdttársaival — mint esetleg helyetteseivel — közvetlen felügyelője a házi rendnek úgy a lakszobákban, mint a konviktusi helyiségekben. Folytonos figyelemmel kíséri, hogy a bentlakási és tápintézeti törvények és szabályok — a mennyiben t. i. a rendre és magaviseletre vonatkoznak — kellően megtartatnak-é? A fölmerülő szabálytalanságokról s rendbontó tényekről lelkiismeretes jegyzéket vezet, azt a tápintézeti felügyelőnek haladéktalanul bemutatja. Ily czélból:

a) A napnak különböző óráiban meglátogatja a lakoszobákat, figyelemmel kíséri a bentlakók magaviseletét és szorgalmát. A rendetlen és hanyag tanulókat kötelességeikre és a szabályoknak netalán megsértett rendeleteire figyelmezteti. Tapasztalatairól és eljárásáról, a tápintézeti felügyelőnek számot ad.

b) Indokolt esetekben engedélyt ad az esti 10, vagy 11 óráig való kinmaradásra, az engedély nélkül kintmaradtak neveit a tápintézeti felügyelőnek késedelem nélkül bejelenti.

c) Esti kapuzáráskor a porta kulcsait átveszi (mig t. i. a háznagy kintlakó) s ettől kezdve reggeli kapunyitáshig — eltekintve a legrendkívülibb esetektől — a kollégium épületébe bemenni, vagy onnan kimenni senkit sem enged.

d) A lakszobákat maga és esküdttársai közt, — a meglátogatás czéljából esetről-esetre, — vagy időről-időre felosztja s felügyel, hogy napjában, főként este 8—10 óráig egyetlen szoba se maradjon látogatás nélkül.

e) Együtt étkezik a konviktistákkal, hol az ebédet és vacsorát imával nyitja meg és zárja be.

f) Felügyel, hogy ebéd és vacsora közben minden zaj és rendetlenség száműzve legyen, valamint arra is, hogy az ifjak tisztán és illedelmes öltözetben jelenjenek meg az ebédre és vacsorára.

g) A rend fentartásr végett a tápintézeti étkezésnél is igénybe veszi az esküdtfelügyelők segélyét, kik őt szükség esetén helyettesíthetik is.

6) A kollégiumi lakszobák tisztogatása.

A szolgál, illetőleg szegény tanulói intézmény megszűntetésével a lakszobák tisztogatására vonatkozólag az a változás történnék, hogy valamennyi szobában az illető lakosok tiszté lenne a takarítás. Meg kell azt tanulni és

meg kell szokni a tanuló ifjuságnak, hogy a munka nem szegény, a saját maga kiszolgálása pedig épen kötelesség. De meg a szoba tisztaságának megőrzése és fentartása iránt bizonyára nagyobb lesz a fogékonyság az illetőkben, ha tudják, hogy a takarítás az ő feladatuk. Hogy azonban a tisztaság fentartása könnyű szerrel kieszközölhető legyen: azon szolgálatok teljesítését — melyeket ez időszert a diákszobákban a szegény tanulók végeznek — következőleg véljük teljesítendőnek.

a) A lakszobák kiseprése, a bútorok letörölgetése az illető lakosok teendője, kik azt hetenkint, vagy naponkint sorban teljesítik kivétel nélkül.

b) A szemét a szeméthordó ládába öntendő, melyek az iskolaszolgák által, minden emeleten a lakszobák elé, alkalmas helyre, tétetnek s általuk a hátulso udvarra, — kiürítés végett, — naponkint levitetnek.

c) A vízfordást az iskolaszolgák teljesítik naponkint három izben, valamint a mosdó viznek az árnyékszékbe való öntése is az ő feladatuk.

d) A fahordást és fűtést az iskolaszolgák végzik.

Jegyzet. Ha azonban valamely szoba, vagy szobák lakói a saját maguk körüli személyes szolgálatok teljesítésétől idegenkednének: úgy ezen szándékukat jelentsék be a tápintézeti felügyelőnél, a ki aztán — bizonyos mérsékelt díj előleges lefizetése után, — gondoskodni fog, hogy az illető szoba, vagy szobák takarítására iskolaszolgák alkalmaztassanak.

E tárgygyal kapcsolatban vannak a közszolgálatok bizonyos nemei, p. o. csengetés, — az u. n. buzakéregetés, s a konviktusi szolgálatok. Ezeknek jó része ezután is a régi állapotban maradhat, jelesen:

a) Csengethetnek ezután is a jótéteményes, illetőleg bentlakó I—VI. gymnasiumi osztályu tanulók, ámbár a pontosság hiánya mint eddig, úgy ezután is sok panaszra adhat alkalmat. E panaszokat csak úgy lehetne biztosan orvosolni, ha a csengetés egy pedellusra bízánék, vagy a kollégium belső területén egy alkalmas óra állíttatnék fel.

b) Az u. n. buzakéregetéshez bármely alkalmas bentlakó tanuló kirendelhető és pedig a „szegény tanulók“ eddigi teendőinek a végzésére a IV-től VI-ik osztályu gymnázialisták és az I. és II. osztályu tanítóképezdei növendékek.

c) A konviktusi szolgálatok, — a javasolt élelmezési mód életbeléptetése után, — a megváltozott viszonyok folytán végképen megszűnnének, mindössze — szükség esetén — a kenyér és ételrendelő czédulák elhordása maradna meg, mely a kisebb kora konviktisták teendője lenne.

7) Bentlakásdíj, tandíj.

A szolgatanulói intézmény végleges megszűntetése után nincs többé ok arra, hogy a kisebb gymnasiumi tanulók, illetőleg ezeknek bentlakó része tömegesen fölmentessenek a bentlakásdíj és tandíj fizetése alól, sőt ellenkezőleg kimondandó, hogy az évi 8 forintnyi lakbért minden bentlakó fizetni tartozik s e tekintetben mégcsak kérni sem lehet a fölmentést.

A tandíjra vonatkozólag sincs helye a tömeges fölmentésnek. A főtiszteletű Egyházkerület több izben ismételte azon felhívást a főiskolai tanárkarhoz, hogy a tandíjmentesség lehetőleg korlátozandó. Ugyde a szolgatanulói rendszer folytán ama felhívások mellett is mindig igen tetemes volt főiskolánkban a tandíjmentesek száma, annyira, hogy e

tekintetben főiskolánkat más intézetek mégcsak megse közelíthetik. — Hogy ez valóban így áll, hasonlitsunk össze néhány adatot az 1884⁵-iki tanévről:

Folyó szám	A tandíjmentesek hány százalékát teszik az összes tanulósnak?	%
T a n i n t é z e t		
1.	Nagy-körösi ev. ref. főgymnasium	1.7
	Sárospataki „ „ „	5.5
	Szatmári „ „ gymnasium	5.6
	Eperjesi „ „ főgymnasium	5.6
5.	Kecskeméti „ „ főgymnasium	11.8
	H.-m.-vásárhelyi ev. ref. főgymnasium	13.—
	Debreczeni ev. ref. főgymnasium	23.25

Ily körülmények között egészen természetes, hogy a szolgatanulói intézmény megszüntetésével, megszűnik az azon alapuló tömeges tandíjmentesség is. A valóban szegény, szorgalmas és jómagaviseletű tanulók ezután is megkaphatják a tandíjmentességet külön-külön, de általában a VII, VIII. gymnásiumi osztály protestáns jótéteményes tanulóira megállapított tandíjat (10 frt 70 kr) fizessék az I—VI. osztályok jótéteményes növendékei is!

Ezen két új forrásból eredő jövedelemnek bizonyos része ugyanazon célokra fordítandó, a melyekre a többi ilyenmü bevételek, de a lakbér nagyobb része a lakszobáknak néhány nélkülözhetetlen bútorral való ellátására, az ujonnan beállítandó iskolaszolgák bérére, esetleg a konviktusi helyiség fölépíttetése végett fölveendő tőke törlesztésére fordítandó. A befolyó tandíj szaporulatnak pedig fele részre, — addig legalább, míg az újabb konviktusi intézmény mégizmosodik és megszilárdul, — a tápintézeti pénztár jövedelméhez csatolandó.

8) Ösztöndíjak, segélyek.

A tápintézeti pótdíjról, — a lakás és tandíjról szólva, szólnunk kell az iskolai ösztöndíjakról és segélyekről is. Tesszük ezt főként azon ellenvetésre való tekintetből, mely szerint az iskolai intézmények célbavett módosítása folytán a tanulókra, illetőleg a szüleiközönségre oly mértékben nehezednének a tanítási költségek, hogy azok miatt sok szegény de tehetséges ifju leszorul a tanulói pályáról s a nemes tanuló ifjuság létszámának csökkenése, — mely már is mutatkozni kezd a theologiai akadémián, — kifog terjedni a többi tanszakokra is.

Mindenek előtt futólag megjegyezzük, hogy a valóban szegények, az igazán mérsékelt lakásdíj kivételével csaknem teljesen díjmentesek lehetnek, ha erkölcsi magukviselete és tanulásban való előmenetelük folytán arra érdemesek. Föltéve azonban, de meg nem engedve, hogy az iskolai, illetőleg táplálási díjak miatt ugyanannyi ifju leszorulna a tudományos pályákról, a mennyi az eddigi szolgatanulói, élelmezési és bentlakási rendszer miatt elkallódott: még akkor is teljesen megnyugtató volna az, hogy a megmaradtak testi és lelki szükségéi teljesebb kielégítést találjanak s ekkép nem futó vendégek, hanem állandó munkások vólnának a tudományos pályákon. Másrészt azt is be kell vallanunk, hogy főként gymnásiumi ifjuságunk létszámának megcsappanása nem volna valamely elszenvedhetetlen csapás, mert hiszen 94 növendéket egy tömegben eredménye-

sen tanítani és nevelni, emberi erőt és tehetséget túlhaladó feladat. Pedig ez időszerint ily óriási létszámú osztályunk is van!

Ámde a szóban forgó javaslat nem akar és nem fog megbirhatatlan terhet rakni a szüleiközönség vállaira, mindössze csak azt kívánja, hogy a tanuló ifjuság azon segélyeket, melyeket az anyaiskola oly bőkezűen nyújt és osztogat, — a maga javára egykissé czélszerűbben használja föl. — 200,000 forintnál többre rugnak csak azon ösztöndíjtőkék, a melyek a főiskolai pénztárban kezeltetnek. Ezen tőkék kamatjaiból az 1886-ra megállapított költségvetés előirányzataszerint egy évben 7451 forint 16 krajczárnyi ösztöndíj osztatik ki. Ezenkívül a debreczeni egyház, más egyházak és egyes egyházmegyék kezelése alatt, jelentékeny alapítványi tőkék gyümölcsöznek a kollégiumi ifjuságunk javára. Itt említendő az „Andaházi-Szilágyi“ intézet is, 2327 forintot jövedelmező fekvőségen kívül 67,052 forint 52 krajczárnyi tőke erejéig istápolja az illető ifjakat. — A legácziók-ból nyert segély pedig évenként 10,000 forintnál többre tehető. Ime, a gyámoltásnak ily mértéke tetemesen megkönnyíti a szülők terheit, csak a józan takarékosági érzéket kell egy kissé ápolgatni a nemes ifjuságban.

Talán nagyobb tévedés nélkül állíthatjuk, hogy az ösztöndíjak és segélyek is czélszerűbben felhasználhatók jövőre az ifjuság helyzetének úgy anyagi, mint erkölcsi tekintetben való javítására. E célból a következő javaslatokat tesszük.

a) Az ösztöndíjak és segélyek kiosztásánál lehetőleg kerülni kell a túlhalmozást. Nem példátlan nálunk, hogy egy tanuló, — a ki 1-ör tandíjmentes, — 2 or ingyenes konviktista, — 3-or ingyenes bentlakos, — 4-er egy pár tankönyvet ingyen kap, — 5-ör nadrággal, vagy egy más ruhadarabbal ellátatik: még 6-or közvizsgái jutalomkönyvet is kap, — végül pedig 7-er egy pár kisebb nagyobb stipendiumban is részesíttetik! A mennyiben az alapítólevelek kikötései lehetővé teszik, — azaz elv volna megvalósítandó, hogy: „minél több érdemes tanuló ellátandó a szükséges segélylyel, de egyetlenegy se feleslegessel.“

b) Kísérletképen kérjük számon és pedig írásban az illető igazgatók az egyes tanulóktól, — kisebbektől, nagyobbaktól egyaránt, hogy a nyert segélyt mire fordították? Ez az eljárás némileg korlátozná a nagyobb diákoknál azt a gyakori esetet, hogy a nyert stipendium, vagy pályadíj csakugy melegiben egy-egy vendéglős zsebébe megy át, a kisebbeknél pedig azt, hogy a stipendium gyakran a szülők általános szükségéinek fedezésére fordittatik.

c) Szükségesnek látszik, hogy a stipendiumok kiosztása bizonyos formák között történjék. Pár rövid szó, — illetékes helyről, egy egyszerű iskolai ünnepélyen: mély hatást gyakorolhatna az ifjak lelkére s így lassankint az iskolai jótéteményeknek erkölcsi oldala nyomulna előtérbe, mely a romlatlan keblekben idővel a hála nemes virágait fokozhatná s egyszersmind az elvett jótéteményekkel való okosan élésre serkentene. Nagy szükség van erre napjainkban, midőn oly gyakran felhangzik a panasz, hogy egyrészt a kegyelet és hála, másrészt pedig a takarékoság erényei hovatovább ritkulnak, fogyadoznak az újabb nemzedéknél! . . . . .

Ezen előmunkálathoz a következő mellékletek vannak csatolva:

- 1) A debreczeni tápintézet költségvetése 1886-ra az egyházkerület által elfogadott előirányzás szerint.
  - 2) A debreczeni tápintézet költségvetése az 188⁵/₆-ban tényleg létező állapotok szerint.
  - 3) U. n. 10 kros ebédelők tápintézete, költségvetés.
  - 4) Adatok 188⁵/₆-ban a debreczeni főisk. tanulók élelmezéséhez.
  - 5) Egybefoglalás: tanulók évi ellátására fordított kiadások. Az élelmezés módja.
  - 6) Kimutatás a szolgatatanulók áramlásáról főiskolánkban.
  - 7) Adatok néhány hazai tápintézetről és alumneumról.
  - 8) Husz növendék ebédjére vonatkozó adatok 188⁴/₅-ről a debreczeni főiskolában.
  - 9) Terv a konviktisták ellátására.
  - 10) Kimutatás a kollégiumi lakszobákról.
- Debreczen, 1886. január 24.

Elek Lajos,
tanár.

Különfélék.

Tiszántuli ev. ref. egyházkerületnek tavaszi közgyűlése május 3-án veendi kezdetét. Május 1-én 2-ik lelkészi vizsga tartatik. Egyházi beszéd alapigéjéül kitűzetett I. Timótheus IV. 16. vers. „Gondot viselj magadról és a tudományról, maradj meg ezekben; mertha ezt mivelened, mind te magadat megtartod, mind azokat, a kik téged hallgatandanak.” Káté-magyarázat készítéséhez: XII-ik Urnapja 31—32-ik kérdés.

Debreczeni egyház főgondnokává **Szűcs István** kir. tanácsos, nyug. királyi törvényszéki bíró választatott meg. Az érdemes férfi mind az irodalom, mind a közszolgálat terén oly tiszteletet és nagybecsülést érdemelt és vívott ki magának, hogy méltán örvendezhetünk megválasztatásán. Nevezett főgondnok ifjúkori éveiben pedig épen a debreczeni főiskolának volt nagyhirű s kitűnő jogtanára, 1840. év nov. havától 1857. szept. haváig, a midőn iskolatanácsossá s a nagyváradi kormánykerületben levő mindkét hitvallásu evangélicusok iskoláinak felügyelőjévé neveztetett ki. Később mint bíró működött az igazságszolgáltatás terén nagy pontossággal, lelkiismeretességgel és hivatott szakértelemmel a legközelebbi évig. Működésének minden terén igaz és őszinte egyháziasság, benső vallásosság, hitfelekezethez hűség és szeretet jellemezik. És most midőn az isteni gondviselés akaratából azon főiskolának szellemi s anyagi ügyeinek vezetése részben reá is nehezül, melynek ő mint ifju dicsekedése, mint tanár büszkesége vőlt: az a főiskola teljes megnyugvással és örömmel teszi le kezébe legszentebb ügyeinek vezetését, hiszen szeretet ölelte őt ennek kebelén, szeretet hozta most ismét vissza, hogy midőn más téren a teendőkől visszalépett: a régi alma mater és egyháza iránt meghozza az áldozatot, hogy annak gondoskodását magára vállalja. Szeretettel üdvözljük!!

Értesítés. Tudomására juttatjuk a tiszántuli ev. ref. középiskolai tanáregyesület tagjainak, hogy a folyó évi egye-

sületi közgyűlés — melynek helye M.-Sziget leend — a m.-szigeti tagtársakkal egyetértőleg történt megállapodás szerint, aug. hó második felében, valószínűleg 20—25-ike körül fog megtartatni. Miután már a közgyűlés, — mely a kitűzött pályakérdések felett dönd, — az eddigi közgyűléseknél közel 2 hónappal később tartatik: a központi bizottság jónak látta a pályakérdésekre nézve megállapított beadási határidőt meghosszabbítani. Ennélfogva az 1-ső és 2-ik számú, vagyis a magyarnyelvi és számtani pályakérdésre nézve (lásd Évkönyv, hetedik évfolyam 254-ik lap) beadási határidőül 1886. május 15-ike helyett 1886. július 1-je tűzetik ki. Közli a központi bizottság meghagyásából. Debreczen, 1886. márczius 3. Az egyesületi elnökség.

Lelkészjelölés. Fertős-Almásan, a máramaros-ugocsi egyházmegyében, tiz pályázó közül kijelöltettek Deák Mihály kereszturi, Tegze László verbóczi, Kósa Aladár aklii, Barkász Albert méhteleti rendes és Timár Imre szováti helyettes lelkészek. A választás márczius 21-én leend.

Gyászhir. Tóth Menyhért csonkapapi ev. ref. lelkész, szeretett gyermekeinek elhalálozása után sötét búskomorságba esvén, február 23-án gyászosan elköltözött. Vigaszt és enyhületet nem találván már e földön: nagy zavarában és elhagyatottságában a halálban kereste azt fel. Nyugodjék békével a nagy keserűséggel látogatott lelkipásztor.

Bod Péter munkájára a tiszántuli egyházkerületből legközelebb a következő megrendelések tétettek: a debreczeni egyház, debreczeni egyházmegye levéltára és lelkészi köre, heves n.-kunsági egyházmegye és lelkészi egylete, kunhegyesi ref. egyház, Révész Bálint püspök, Székely Károly esperes, a dévaványai egyház gondnoka és lapunk felelős-szerkesztője részéről.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak:
Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

HIRDETÉS.

Pályázat

a csonka-papi ev. reform. egyház lelkészi állomására, melynek jövedelme különemű terménykészlet-, földbirtok-, tűzifa- és stólarékban 960 forint s így II-od osztályu egyház.

Pályázati kérvények folyó évi márcz. hó 20-ig a beregi ev. reform. esperesi hivatalhoz küldendők, Barabásba. — U. p. M.-Kaszonny.

Debreczen, 1886. febr. 25.

Révész Bálint,
püspök.